

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Рев 4/2017
22.08.2017. године
Београд

Врховни касациони суд, у већу састављеном од судија Снежане Андрејевић, председника већа, Бисерке Живановић и Катарине Манојловић Андрић, чланова већа, у парници тужиоца АА из ..., чији је пуномоћник Горан Топић, адвокат из ..., против тужених ББ, ВВ и ГГ, сви из ..., чији је заједнички пуномоћник Санда Сувачар, адвокат из ..., ради понштаја уговора о поклону и побијања дужникових правних радњи, одлучујући о ревизији тужиоца изјављеној против пресуде Апелационог суда у Новом Саду Гж 3017/16 од 28.09.2016. године, у седници већа одржаној 22.08.2017. године, донео је

РЕШЕЊЕ

УКИДА СЕ пресуда Апелационог суда у Новом Саду Гж 3017/16 од 28.09.2016. године и предмет **ВРАЋА** истом суду на поновно суђење.

Образложење

Пресудом Основног суда у Новом Саду П 6556/2015 од 13.04.2016. године, одбијен је примарни тужбени захтев којим је тужилац тражио да се поништи уговор о поклону, оверен код Основног суда у Новом Саду Ов 13306/2011 дана 07.12.2011. године, којим је тужени ББ поконио туженима ВВ и ГГ непокретности (кућу и помоћни објекат) уписане у ЗКУЛ бр. ... КО Евентуални тужбени захтев тужиоца је делимично усвојен, па је утврђено да уговор о поклону (Ов ... од 07.12.2011. године код Основног суда у Новом Саду), нема правно дејство према тужиоцу у износу од 22.000 евра са припадајућом затезном каматом од 16.03.2011. године, у висини есконтне стопе Европске централне банке, у динарској противвредности по средњем курсу НБС на дан исплате и износа од 386.600,00 динара, са законском затезном каматом од 04.03.2014. године до исплате, па су тужени дужни трпети да тужилац ово потраживање намири продајом непокретности које су предмет уговора о поклону (кућа која је саграђена на к.п. бр. ... и помоћни објекат који је саграђен на к.п. бр. ..., уписане у ЛН ... КО ..., у потесу ...), док се за износ од 62.104,00 динара евентуални тужбени захтев одбија. Одбијен је предлог тужиоца да се одреди забележба вођења ове парнице у РГЗ Одељење за катастар ..., у лист непокретности ... КО Обавезани су тужени да тужиоцу накнаде трошкове парничног поступка у износу од 106.600,00 динара.

Апелациони суд у Новом Саду је пресудом Гж 3017/16 од 28.09.2016. године, преиначио првостепену пресуду у усвајајућем делу евентуалног тужбеног захтева тако што је одбио евентуални тужбени захтев којим је тужилац тражио да се утврди да је уговор о поклону, закључен између туженог ББ, као поклонодавца и тужених ВВ и ГГ, као поклонопримаца, оверен код Основног суда у Новом Саду 07.12.2011. године, под бр. Ов ..., без правног дејства према тужиоцу у обиму потребном за намирање његовог потраживања према туженом ББ у износу од 22.000 евра са припадајућом затезном каматом од 16.03.2011. године, у висини есконтне стопе Европске централне банке у динарској противвредности по средњем курсу НБС на дан исплате и износ од 386.600,00 динара са законском затезном каматом од 04.03.2014. године до исплате, те да су тужени дужни трпети да тужилац ово потраживање намири продајом непокретности које су биле предмет уговора о поклону. Преиначена је и одлука о трошковима парничног поступка тако што је обавезан тужилац да туженима на име трошкова парничног поступка исплати износ од 64.500,00 динара. У преосталом одбијајућем делу примарног и евентуалног тужбеног захтева првостепена пресуда је потврђена. Обавезан је тужилац да туженима накнади трошкове жалбеног поступка у износу од 12.000,00 динара, док се захтев тужиоца за исплату трошкова жалбеног поступка одбија.

Благовремено изјављеном ревизијом тужилац побија правноснажну пресуду Апелационог суда у Новом Саду Гж 3017/16 од 28.09.2016. године, у делу којим је преиначена пресуда Основног суда у Новом Саду П 6556/2015 од 13.04.2016. године и одбијен евентуални тужбени захтев, на основу члана 403. став 2. тачка 2. Закона о парничном поступку, због непотпуно утврђеног чињеничног стања и погрешне примене материјалног права.

Испитујући правилност побијане другостепене пресуде у смислу члана 408. Закона о парничном поступку – ЗПП („Службени гласник РС“ бр. 72/11, 55/14), Врховни касациони суд је нашао да је ревизија основана.

Правноснажном побијаном пресудом је утврђено да су 28.04.2010. године тужилац и "ДД" из ..., чији је директор ББ, првотужени у овој парници, закључили предуговор о купопродаји стана (у ... у Ул. ... бр. ..., ламела ..., на ... спрату, ознаке ..., површине 36,14 м²), за купопродајну цену од 47.000 евра. Истог дана тужилац, као купац, је предао првотуженом, као заступнику продавца, део купопродајне цене у износу од 30.000 евра, а према споразуму уговорника, остатак купопродајне цене доспева за исплату до 30.06.2008. године. У име и за рачун наведеног правног лица првотужени је једнострано раскинуо уговор о купопродаји и обавестио тужиоца да није у могућности да реализује купопродајни уговор, те је 09.11.2010. године постигнут споразум између наведених уговорних страна, да се због немогућности испуњења уговора купцу – тужиоцу у овој парници, врати 30.000 евра, односно новац који је дао на име купопродајне цене. Овај споразум су уговорници иновирали 07.02.2011. године, када су у овереном писмену констатовали да је тужиоцу враћено 8.000 евра, а остатак дуга на име повраћаја датог, у износу од 22.000 евра, требало је вратити тужиоцу до 16.03.2011. године. Јемство за повраћај

наведеног новчаног износа дао је првотужени, наводећи да гарантује својом личном имовином. Након овако раскинутог предуговора о купопродаји стана дана 09.11.2010. године (који има све елементе уговора о купопродаји стана) и постигнутог споразума о враћању датог дана 07.02.2011. године, првотужени је 21.09.2011. године закључио уговор о поклону, у својству поклонодавца, са својом децом, сином ББ и кћерком ГГ, као поклонопримцима (друго и трећетужени у овој парници), којима је поклонио своје непокретности (кућу саграђену на парцели ..., помоћни објекат саграђен на парцели ..., уписане у лист непокретности ... КО ..., потес ...). Уговор о поклону је оверен код Основног суда у Новом Саду 07.12.2011. године под бр. Ов Пресудом Основног суда у Новом Саду П 516/2012 од 04.03.2014. године обавезан је првотужени да тужиоцу исплати износ од 22.000 евра са каматом од 16.03.2011. године и трошковима поступка. Пресуда је правноснажна 13.11.2014. године. У међувремену је код правног лица чији је директор првотужени отворен стечај, у коме тужилац није пријавио своје потраживање. Тужбом поднетом првостепеном суду 23.02.2012. године тужилац је поставио основни тужбени захтев којим је тражио поништај наведеног уговора о поклону закључен 21.09.2011. године између тужених и оверен код суда 07.12.2011. године. Током парнице 18.11.2015. године тужилац је поставио и евентуални тужбени захтев којим је тражио да се утврди да је наведени уговор о поклону без правног дејства према њему у обиму потребном за намирење његовог потраживања.

По схватању другостепеног суда, у конкретном случају није основан основни тужбени захтев јер је примарна законом прописана могућност правне заштите тужиоцу кроз институт побијања дужникових правних радњи, па овлашћено лице које се тим правом не користи, односно неблаговремено поднесе тужбу за побијање дужникових правних радњи, нема легитимацију ни за подношење тужбе за поништај уговора због недопуштене побуде. Према разлозима другостепеног суда у односу на одлуку о евентуалном тужбеном захтеву, исти је неоснован. Наиме, првотужени није пасивно легитимисан, а у односу на друготуженог и трећетужену тужилац је пропустио законом прописан рок у коме се ова врста правне заштите може тражити, сагласно члану 285. Закона о облигационим односима.

Имајући у виду утврђено чињенично стање и целокупан чињенични и правни основ у спису, Врховни касациони суд налази да, за сада, правно схватање нижестепених судова о затраженој правној заштити основним тужбеним захтевом, није прихватљиво. Наиме, погрешно је схватање нижестепених судова да су у конкуренцији правозаштитни захтеви тужиоца и да примат има евентуални тужбени захтев. Истицање разлога ништавости правног посла увек има примат, посебно када се истиче да је апсолутно ништав правни посао произвео правне последице, у конкретном случају, имовинско-правно дејство укњижбом права својине поклонопримаца. Захтев правне сигурности чини да, овлашћење суда да на ништавост пази по службеној дужности, сагласно члану 109. Закона о облигационим односима, значи да (без обзира на захтев странке) уколико суд

установи да је уговор захваћен разлозима апсолутне ништавости, има овлашћење да изреком утврди ништавост како би одлучивао о последицама које је такав уговор произвео, а које су предмет евентуалног тужбеног захтева у конкретном случају.

Поред наведеног, по схватању Врховног касационог суда, да би се, паулијанском тужбом, побијале правне радње дужника, оне морају бити пуноважне. Ово стога, јер само тада могу изазвати релевантне правне последице које су предмет побијања, а то даље значи да апсолутно ништави правни послови немају ту моћ, па нема оправданог разлога да се тражи њихово побијање.

Из утврђеног чињеничног стања произлази да уговор који су тужени закључили у писменој форми садржи битне елементе уговора о поклону, а то је добротине уговор, код кога основ обавезивања – каузу на страну поклонодаваца чине и његове побуде (*animus donandi*) из којих чини поклонопримцима корист на терет своје имовине, без икакве накнаде. Као основ (кауза) тог уговора, ове побуде су његов конститутивни елемент без кога не може бити ни уговора, а према интенцији Закона о облигационим односима израженој у члану 52., прописано је да ако основ не постоји или је недопуштен (противан принудним прописима, моралним императивима или добрим обичајима), уговор је ништав (апсолутно ништав).

Није јасно, нити о томе има разлога у побијаној пресуди, постоји ли разлика између изражене воље и стварне воље уговорника када се поклања имовина која служи за обезбеђење тужиочевог потраживања, при чему та имовина остаје доживотно у притежању поклонодаваца.

Околности конкретног случаја доводе у сумњу намеру дарежљивости туженог ББ са аспекта воље уговорника да наступи правно дејство тог уговора, у смислу члана 66. став 1. Закона о облигационим односима.

Одређене конклюдентне радње које је предузео првотужени ББ, основано доводе у сумњу његову намеру дарежљивости са аспекта моралних побуда. Према чињеничном утврђењу нижестепених судова, тужени ББ, иновираним споразумом закљученим 07.02.2011. године са тужиоцем, јемчи за дуг правног лица чији је законски заступник, својом личном имовином. Међутим, након 7 месеци (21.09.2011. године), располагао је својом личном имовином тако што је исту поклонио својој деци предметним уговором о поклону, док је на предмету уговора о поклону конституисао право доживотног плодоужитка за себе и супругу, тужиочево потраживање није измирио, постоје основи сумње да је према више поверилаца, међу којима и тужилац, починио кривично дело оштећење поверилаца из члана 237. став 2. КЗ (Више јавно тужилаштво у Новом Саду је 11.06.2014. године подигло оптужницу против, између осталих, туженог ББ због основане сумње да је починио кривично дело оштећење поверилаца из члана 237. став 2. КЗ).

Стога, дејство наведених конклюдентних радњи на правни однос тужених је морао бити оцењен од стране нижестепених судова, у смислу чланова 51, 52. и 53. Закона о облигационим односима. Ово стога, јер ако би и постојао неки узрок неважности уговора (а постоје различити узроци), тада постоје и различите правне последице које зависе од узрока неважности, између осталог, и различити законом прописани рокови у којима се може тражити правна последица, односно судска заштита. Чињеница је да је предметни уговор о поклону произвео правно дејство укњижбом права својине поклонопримаца. Имајући у виду изложену аргументацију, користећи се овлашћењем из члана 109. Закона о облигационим односима, уколико суд установи да је уговор захваћен разлозима апсолутне ништавости, има овлашћење да изреком утврди ништавост таквог правног посла.

Из утврђених чињеница произлази да су се нижестепени судови бавили чињеничним основом релевантним за одлуку о евентуалном тужбеном захтеву (побијање дужникових правних радњи), не упуштајући се у пуноважност основног правног посла, супротно одредби члана 109. став 1. Закона о облигационим односима, којом је прописано да на ништавост суд пази по службеној дужности и на њу се може позивати свако заинтересовано лице и одредби члана 110. истог Закона, којом је прописано да право на истицање ништавости не гаси се.

Из наведених разлога, побијана другостепена пресуда је морала бити укинута и предмет враћен другостепеном суду на поновно суђење, применом члана 416. став 2. ЗПП.

У поновном поступку другостепени суд ће у изложеном смислу употпунити чињенично стање и утврдити да ли је уговор о поклону захваћен разлозима апсолутне ништавости. У зависности од утврђених околности о правној природи правног посла, по оцени Врховног касационог суда, зависиће одлука о евентуалном тужбеном захтеву, при чему ће имати у виду да апсолутно ништав правни посао је без правног дејства и без могућности његове конвалидације, односно искључена је могућност да постане пуноважан у смислу да се апсолутно ништавом правном послу призна дејство неког другог правног посла. У том контексту различитих дејстава пуноважних и апсолутно ништавних правних послова је потребно ценити основаност евентуалног тужбеног захтева у конкретном случају.

**Председник већа-судија
Снежана Андрејевић,с.р.**

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Марина Антонић